

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра геодезії та землеустрою

**«Затверджую»
Завідувач кафедри
геодезії та землеустрою**

Ю.Л. Скляр



“16” червня 2020 р

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(СИЛАБУС)**

ОК 26. ОСНОВИ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ

Спеціальність: 193 «Геодезія та землеустрій»

Освітня програма: Геодезія та землеустрій

Факультет: Юридичний

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма з **Основ земельного кадастру** для студентів за спеціальністю: 193 «Геодезія та землеустрій»

Розробники:

ст. викладач кафедри геодезії та землеустрою Канівець О.М.



Робочу програму схвалено на засіданні кафедри геодезії та землеустрою.
Протокол від 16 червня 2020 року № 12

Завідувач кафедри
Геодезії та землеустрою



Ю. Л. Скляр

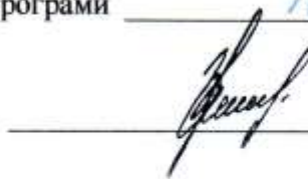
Погоджено:

Гарант освітньої програми



М.А. Малашевський

Декан факультету



С. І. Запара

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації



Зареєстровано в електронній базі: дата: 26.06. 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни
5 семестр (денна форма навчання)
7 семестр (заочна форма навчання)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3/6	Галузь знань: 19 «Архітектура та будівництво»	<i>Нормативна</i>	
Модулів – 2	Спеціальність: 193 <i>"Геодезія та землеустрій"</i>	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 6		2020-2021-й	2020-2021-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Курс	
Загальна кількість годин – 90/180		3	4
Тижневих годин для денної форми навчання:		Семестр	
аудиторних – 2,9 самостійної роботи студента – 3,1		5-й	7-й
	Освітній ступінь: <i>бакалавр</i>	Лекції	
		14 год.	16 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	10 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		46 год.	154 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	
	Вид контролю:		
	<i>залік</i>	<i>іспит</i>	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 48,9/51,1 (44/46)

для заочної форми навчання – 14,5/85,5 (26/154)

6 семестр (денна форма навчання)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 0801 Геодезія та землеустрій	<i>Нормативна</i>	
Модулів – 2	Спеціальність: 193 "Геодезія та землеустрій"	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 6		2020-2021-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		курс	
		3	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
	6-й		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,1 самостійної роботи студента – 2,9	Освітній ступінь: <i>бакалавр</i>	Лекції	
		16 год.	
		Практичні, семінарські	
		30 год.	
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		44 год.	
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: <i>іспит</i>			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 51,1/48,9 (46/44)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення теоретичних основ земельного кадастру, складу та змісту його складових частин і практичному застосуванні цих питань при проведенні кадастрового зонування території, кадастрових зйомок, бонітування ґрунтів, економічної і грошової оцінки земель, державної реєстрації землеволодінь та землекористувань, обліку кількості і якості земель, запровадження процедури отримання земельно-кадастрової інформації в процесі проведення проектних робіт, спеціальних обстежень та розвідувань, вивчення правових, методичних, технічних, організаційних і практичних аспектів ведення Державного земельного кадастру.

Завдання: надання майбутнім фахівцям знань про ведення державного земельного кадастру.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- загальні відомості та історичні етапи розвитку кадастру. Зміст і призначення ДЗК. Право володіння і користування землею в Україні. Поняття обмежень та обтяжень.

- кадастрову структуру територій. Сутність і загальні положення районування території для оцінки земель. Поняття про межі. Положення про державну реєстрацію землі та нерухомості. Облік кількості та якості земель. Земельно-оціночні роботи.

- законодавчу базу ведення державного земельного кадастру. Систему державних органів земельних ресурсів. Організацію і планування державного земельного кадастру. Порядок ведення державного земельного кадастру. Склад земельно-кадастрових відомостей і документів. Контроль за здійсненням державного земельного кадастру.

- застосування земельно-кадастрових даних під час аналізу господарської діяльності. Застосування даних земельного кадастру в умовах перехідного періоду до ринкової економіки. Застосування даних земельного кадастру під час складання проектів формування землеволодінь і землекористувань. Застосування даних земельного кадастру в адміністративному районі. Застосування даних земельного кадастру в області.

вміти:

- одержувати земельно-кадастрові дані. Оформити документи на право власності і користування землею. Визначати і встановлювати обмеження та обтяження. Встановлювати земельні сервітути.

- встановлювати межі кадастрових зон та кварталів. Присвоювати кадастрові номери. Визначати місця обмежень щодо використання земель. Встановлювати та погоджувати межі. Користуватись системою державної реєстрації землі та нерухомості. Заповнювати земельно-облікові документи. Проводити оцінку земель. Скласти шкали бонітування ґрунтів.

- користуватись законодавчою базою, щодо ведення ДЗК. Користуватись державним фондом відомостей і документів ДЗК. Проводити державний земельний кадастр на місцевому рівні. Проводити ДЗК на регіональному та загальнодержавному рівнях. Проводити самоврядний контроль за здійсненням ДЗК.

- аналізувати господарську діяльність на основі матеріалів земельного кадастру. Обґрунтовувати розмір земельного податку, виходячи з кадастрової оцінки землі. Застосовувати матеріали земельного кадастру під час встановлення меж землеволодінь і землекористувань. Проводити порівняльний аналіз і оцінку ефективності існуючого використання земель.

3. Програма навчальної дисципліни (затверджена Департаментом аграрної освіти та науки Мінагрополітики України 27 серпня 2004р.) 5 семестр

Модуль 1. Теоретичні основи державного земельного кадастру.

Змістовий модуль 1. Державний земельний кадастр

Тема 1. Загальні відомості про земельний кадастр та історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні

Загальні відомості про державний земельний кадастр. Поняття про земельний кадастр. Предмет, завдання і зміст дисципліни та зв'язок її з іншими дисциплінами. Місце державного земельного кадастру у складі кадастру природних ресурсів. Історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні. Розвиток кадастру часів Російської імперії. Становлення кадастру за часів радянської влади. Історія розвитку земельного кадастру. Земельно-кадастрові роботами у капіталістичних країнах. Реформування земельних відносин в Україні на сучасному етапі розвитку. Кадастровий процес, його основні види і принципи.

Роль земельного кадастру у регулюванні земельних відносин та реалізації земельної реформи на Україні. Історичні етапи розвитку кадастру. Організаційно-методичне забезпечення ведення державного земельного кадастру.

Змістовий модуль 2. Земельні ресурси

Тема 2. Земельні ресурси, як об'єкт державного земельного кадастру
Земельні ресурси та їх категорії. Земельна ділянка як основна земельно-кадастрова одиниці

Угіддя як елемент земельного кадастру. Класифікація угідь. Земельний фонд України у складі світових земельних ресурсів та сучасний стан його використання. Об'єкт державного земельного кадастру. Земельні угіддя лісів, їх вивчення. Забудовані землі, їх вивчення. Розподіл земель за основним цільовим призначенням. Сільськогосподарські та несільськогосподарські угіддя.

Змістовий модуль 3. Автоматизація кадастру

Тема 3. Автоматизація ведення державного земельного кадастру

Необхідність створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру. Завдання і зміст Програми створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру. Правове та організаційне забезпечення створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру. Інформаційне забезпечення створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру. Здійснення Програми і порядок ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру.

Модуль 2. Складові частини державного земельного кадастру.

Змістовий модуль 4. Зйомка земельних ресурсів

Тема 4. Кадастрове зонування і кадастрові зйомки

Кадастрова структуризація території. Необхідність просторової ідентифікації земельних об'єктів. Встановлення меж кадастрових зон та кварталів. Присвоєння кадастрових номерів. 3. Сутність кадастрової зйомки, її зміст і призначення. Поняття про межі. Встановлення меж. Відновлення меж. Встановлення меж обтяжень та обмежень. Інвентаризація земель. Обстеження території для цілей земельного кадастру. Виготовлення кадастрового плану. Зонування території населеного пункту. Присвоєння кадастрових номерів.

Змістовий модуль 5. Оцінка земельних ресурсів

Тема 5. Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель

Загальні положення бонітування ґрунтів і оцінки земель. Природно-сільськогосподарське районування території. Поняття бонітування ґрунтів. Діагностичні ознаки бонітування ґрунтів. Складання шкал бонітування ґрунтів. Загальні положення економічної оцінки земель. Показники економічної оцінки земель. Визначення показників економічної оцінки земель. Складання шкал економічної оцінки земель. Бал бонітету агропромислових груп ґрунтів за властивостями. Загальний та кінцевий бал бонітету. Середньозважений бал бонітету в земле-оціночному районі.

Тема 6. Грошова оцінка земель

Нормативна грошова оцінка земель. Грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. Грошова оцінка земель населених пунктів. Грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення. Індексація грошової оцінки земель. Експертна грошова оцінка земельних ділянок. Загальні положення проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок. Принципи експертної оцінки земельних ділянок. Методичні підходи до експертної оцінки земельних ділянок. Узгодження та інтерпретація результатів та складання звіту з експертної грошової оцінки. Зміст внутрішньогосподарської оцінки земель. Підготовчі роботи під час оцінки земель. Заповнення земельно-оцінних формулярів і обробка вихідної економіко-статистичної інформації. Оцінка продуктивних властивостей земель. Оцінка технологічних властивостей земель. Документація з внутрішньогосподарської оцінки земель. Оцінка земель України за світовими цінами. Сучасний стан оцінки земель у зарубіжних країнах.

Змістовий модуль 6. Реєстрація та облік землі

Тема 7. Державна реєстрація земельних ділянок

Загальні положення про державну реєстрацію землі та нерухомості. Характеристика та зміст державної реєстрації землі та нерухомості. Принципи державної реєстрації землі та

нерухомості. Порядок формування земельної ділянки як об'єкта нерухомості. Система державної реєстрації землі та нерухомості. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. Правовстановлюючі документи на об'єкти нерухомості. Зміст і порядок ведення Поземельної книги. Понять нерухомість або нерухоме майно. Право власності на землю. Державне регулювання режиму власності та використання на землю.

Тема 8. Облік кількості та якості земель

Облік кількості земель, його структура в сучасних умовах. Земельно-облікові документи, їх зміст і форма. Первинний і поточний облік земель. Статистична звітність за формами б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем, текстові та графічні компоненти. Суб'єкти та об'єкти земельно-кадастрового обліку. Аналіз даних земельно-кадастрової звітності. Облік якості земель зміст та періодичність. Аналіз сучасного стану і вимоги щодо зміни обліку на майбутнє. Особливості обліку земель у населених пунктах. Облік сільськогосподарських земель. Основи якісного обліку земель. Основні показники якісного обліку земель. Проведення обстежень з метою забезпечення вивчення якісного стану ґрунтів. Оцінка ґрунтових умов території.

Тема 9. Районування території при земле-оціночних роботах

Суть і загальні положення районування території. Природно-сільськогосподарське районування території. Внутріобласне земельно-оціночне районування території.

6 семестр

Модуль 1. Структура ведення державного земельного кадастру.

Змістовий модуль 1. Організація та ведення земельного кадастру

Тема 1. Організація державного земельного кадастру

Законодавча база ведення державного земельного кадастру. Завдання та функції державних органів щодо державного земельного кадастру. Організація і планування державного земельного кадастру. Стандартизація та нормування у галузі державного земельного кадастру. Відкритість відомостей державного земельного кадастру та порядок користування ними. Здійснення консалтингових послуг з питань земельного кадастру. Замовники та розробники земельно-кадастрових робіт. Розроблення та затвердження земельно-кадастрових робіт.

Тема 2. Порядок ведення державного земельного кадастру

Порядок ведення державного земельного кадастру на місцевому (базовому) рівні. Порядок проведення кадастрового зонування, кадастрових зйомок, бонітування ґрунтів, економічної і грошової оцінки земель, державної реєстрації земельних ділянок. Порядок проведення обліку кількості і якості земель. Облік кількості земель за власниками землі, землекористувачами в межах і за межами населених пунктів; за категоріями земель; за формами власності. Державна статистична звітність із кількісного обліку земель. Порядок ведення обліку якості земель за їх придатністю, забезпеченістю поживними речовинами, гранулометричним складом ґрунтів, еродованістю, кислотністю та іншими властивостями. Порядок ведення державного земельного кадастру на регіональному рівні. Порядок ведення державного земельного кадастру на загальнодержавному рівні. Оподаткування земель.

Змістовий модуль 2. Склад землепорядних документів

Тема 3. Склад земельно-кадастрових відомостей і документів

Склад земельно-кадастрових відомостей і документів на місцевому (базовому) рівні, їх зміст. Склад земельно-кадастрових відомостей і документів на регіональному рівні, їх зміст. Склад земельно-кадастрових відомостей і документів на загальнодержавному рівні, їх зміст. Порядок видачі документів на право власності і користування землею. Застосування даних земельного кадастру під час складання проектів формування землеволодінь і землекористувань.

Змістовий модуль 3. Державний контроль земельного кадастру

Тема 4. Управління системою державного земельного кадастру

Державний, самоврядний контроль за здійсненням державного земельного кадастру. Ліцензування діяльності у галузі державного земельного кадастру. Державна експертиза земельно-кадастрової документації адміністративна відповідальність за порушення законодавства про державний земельний кадастр. Відшкодування збитків заподіяних у результаті земельно – кадастрової діяльності.

Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про державний земельний кадастр. Втрати сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва. Збитки сільськогосподарського виробництва.

Модуль 2. Застосування земельно-кадастрових даних.

Змістовий модуль 4. Інформаційне забезпечення земельного кадастру

Тема 5. Земельний кадастр як інформаційна база в організації використання земель.

Регулювання земельних відносин і управління земельними ресурсами в місті. Завдання ведення державного земельного кадастру в населених пунктах. Застосування даних земельного кадастру в адміністративному районі. Порівняльний аналіз і оцінка ефективності існуючого використання земель населених пунктів. Розробка прогнозів, техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель на базі земельно-кадастрових даних.

Тема 6. Інформаційне забезпечення земельно-кадастрових даних.

Земельно-кадастрові дані, методи їх одержання, аналізу і систематизації. Зйомки та обстеження території при земельному кадастрі, їх зміст і порядок ведення. Статистичні методи одержання, обробки й аналізу даних земельного кадастру. Текстові і планово картографічні матеріали державного земельного кадастру. Заповнення земельно-кадастрової документації. Кадастровий план земельної ділянки.

Змістовий модуль 5. Екологічна оцінка земельних ресурсів

Тема 7. Виробництво сільськогосподарської продукції з врахуванням екологічної придатності земель.

Визначення рівня окупності затрат, за якого доцільне вирощування сільськогосподарських культур. Класифікація орних земель за придатністю ґрунтового покриву. Методичні засади класифікації орних земель за придатністю ґрунтів для вирощування сільськогосподарських культур. Класифікація орних земель за придатністю ґрунтів для вирощування основних сільськогосподарських культур. Особливості екологічної оцінки земель. Застосування даних земельного кадастру в області. Розміщення сільськогосподарського виробництва на основі обліку якості земель та інших засобів виробництва. Визначення втраченої вигоди залежно від якості земель під час перерозподілу земельного фонду між категоріями.

Змістовий модуль 6. Екологічна оцінка земельних ресурсів

Тема 8. Земельний кадастр в зарубіжних країнах.

Земельний кадастр у країнах Америки. Земельний кадастр у країнах Європи. Земельний кадастр у Росії. Земельний кадастр у країнах Азії й Африки. Досвід зарубіжних країн щодо ведення земельного кадастру. Земельний кадастр у Канаді. Земельний кадастр у Великобританії. Земельний кадастр у Польщі та Франції.

4. Структура навчальної дисципліни

5 семестр

Назви модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	Усього у тому числі							усього у тому числі						
	-го	л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 1. Теоретичні основи державного земельного кадастру														
Змістовий модуль 1. Державний земельний кадастр														

Тема 1 Загальні відомості про земельний кадастр та історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні.	17	2	4			11	18	2	2			14
Разом за змістовим модулем 1	17	2	4	-	-	11	18	2	2			14
Змістовий модуль 2. Земельні ресурси												
Тема 2 Земельні ресурси, як об'єкт державного земельного кадастру	17	2	4	-	-	11	18	-	-			18
Разом за змістовим модулем 2	17	2	4			11	18	-	-			18
Змістовий модуль 3. Автоматизація кадастру												
Тема 3 Автоматизація ведення державного земельного кадастру	6	2	4	-	-	-	-	-	-			-
Разом за змістовим модулем 3	6	2	4	-	-	-	-	-	-			-
Усього годин за 1 модуль	40	6	12	-	-	22	36	2	2			32
Модуль 2. Складові частини державного земельного кадастру.												
Змістовий модуль 4. Зйомка земельних ресурсів												
Тема 4 Кадастрове зонування кадастрові зйомки	6	2	4	-	-	-	4	2	2			-
Разом за змістовим модулем 4	6	2	4	-	-	-	4	2	2			-
Змістовий модуль 5. Оцінка земельних ресурсів												
Тема 5 Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель	6	2	4	-	-	-	14	2	2			10
Тема 6 Грошова оцінка земель	17	2	4			11	14	2	2			10
Разом за змістовим модулем 5	23	4	8	-	-	11	28	4	4			20
Змістовий модуль 6. Реєстрація та облік землі												
Тема 7 Державна реєстрація земельних ділянок	6	-	4			2	12	2	-			10
Тема 8 Облік кількості та якості земель	4	2	2			-	7	2	-			5
Тема 9 Районування території при землеоціночних роботах	11					11	10	-				10
Разом за змістовим модулем 6	21	2	6			13	29	4	-			25
Усього годин за модуль 2	50	8	20	-	-	24	61	10	6			45
Усього годин	90	14	30	-	-	46	97	12	8			77

6 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	Усього у тому числі							усього у тому числі						
	о-го	л	п	лаб	інд	с.р.	ого	л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. Структура ведення державного земельного кадастру.														
Змістовий модуль 1. Організація та ведення земельного кадастру														
Тема 1. Організація державного земельного кадастру	6	2	4			-								
Тема 2. Порядок ведення державного земельного кадастру	15	4	4			7	10	2	-					8
Разом за змістовим модулем 1	21	6	8			7	10	2	-					8
Змістовий модуль 2. Склад землепорядних документів														
Тема 3 Склад земельно-кадастрових відомостей і документів	12	2	4			6	12	-	2					10
Разом за змістовим модулем 2	12	2	4			6	12	-	2					10
Змістовий модуль 3. Державний контроль земельного кадастру														
Тема 4 Управління системою державного земельного кадастру	16	2	8			6	12	2						10
Разом за змістовим модулем 3	16	2	8			6	12	2						10
Усього годин за 1 модуль	49	10	20			19	34	4	2					28
Модуль 2. Застосування земельно-кадастрових даних														
Змістовий модуль 4. Інформаційне забезпечення земельного кадастру														
Тема 5 Земельний кадастр як інформаційна база в організації використання земель.	6	-	-			6	10							10
Тема 6 Інформаційне забезпечення земельно-кадастрових даних.	12	2	4			6	10							10
Разом за змістовим модулем 4	18	2	4			12	20							20
Змістовий модуль 5. Екологічна оцінка земельних ресурсів														
Тема 7 Виробництво сільськогосподарської продукції з врахуванням екологічної придатності земель.	8	2	-				6	15						15
Разом за змістовим модулем 5	8	2	-				6	15						15

Змістовий модуль 6. Екологічна оцінка земельних ресурсів										
Тема 8 Земельний кадастр в зару-біжних країнах.	15	2	6			7	14			14
Разом за змістовим модулем 6	15	2	6			7	14			14
Усього годин за модуль 2	41	6	10	-	-	25	49			49
Усього годин	90	16	30	-	-	44	83	4	2	77

**5. Теми лекцій і план
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми та план	Кількість годин
Осіній семестр		
1	<p>Загальні відомості про земельний кадастр та історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні</p> <p>План.</p> <p>1. Загальні відомості про державний земельний кадастр.</p> <p>1.1. Поняття про земельний кадастр.</p> <p>1.2. Предмет, завдання і зміст дисципліни та зв'язок її з іншими дисциплінами.</p> <p>1.3. Місце державного земельного кадастру у складі кадастру природних ресурсів.</p> <p>2. Історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні.</p> <p>2.1. Розвиток кадастру часів Російської імперії.</p> <p>2.2. Становлення кадастру за часів радянської влади.</p> <p>3. Зміст і призначення державного земельного кадастру.</p> <p>4. Види і принципи державного земельного кадастру.</p> <p>5. Методологічні основи державного земельного кадастру.</p> <p>6. Порядок ведення і сучасний стан державного земельного кадастру</p>	2
2	<p>Земельні ресурси, як об'єкт державного земельного кадастру</p> <p>План.</p> <p>1. Земельні ресурси та їх категорії.</p> <p>2. Земельна ділянка як основна земельно-кадастрова одиниці</p> <p>3. Угіддя як елемент земельного кадастру. Класифікація угідь.</p> <p>4. Земельний фонд України у складі світових земельних ресурсів та сучасний стан його використання.</p>	2
3	<p>Автоматизація ведення державного земельного кадастру</p> <p>План.</p> <p>1. Необхідність створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру.</p> <p>2. Завдання і зміст Програми створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру.</p> <p>3. Правове та організаційне забезпечення створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру.</p> <p>4. Інформаційне забезпечення створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру.</p> <p>5. Здійснення Програми і порядок ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру.</p>	2
4	<p>Кадастрове зонування і кадастрові зйомки</p> <p>План.</p>	2

	<p>1. Кадастрова структуризація території. Необхідність просторової ідентифікації земельних об'єктів.</p> <p>2. Встановлення меж кадастрових зон та кварталів. Присвоєння кадастрових номерів.</p> <p>3. Сутність кадастрової зйомки, її зміст і призначення.</p> <p>4. Поняття про межі. Встановлення меж. Відновлення меж. Встановлення меж обтяжень та обмежень.</p> <p>5. Інвентаризація земель. Обстеження території для цілей земельного кадастру. Виготовлення кадастрового плану.</p>	
5	<p>Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель</p> <p>План.</p> <p>1. Загальні положення бонітування ґрунтів і оцінки земель.</p> <p>2. Природно-сільськогосподарське районування території.</p> <p>3. Поняття бонітування ґрунтів.</p> <p>4. Діагностичні ознаки бонітування ґрунтів.</p> <p>5. Складання шкал бонітування ґрунтів.</p> <p>6. Загальні положення економічної оцінки земель.</p> <p>7. Показники економічної оцінки земель.</p> <p>8. Визначення показників економічної оцінки земель.</p> <p>9. Складання шкал економічної оцінки земель.</p>	2
6	<p>Грошова оцінка земель</p> <p>План.</p> <p>1. Нормативна грошова оцінка земель.</p> <p>1.1. Грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення.</p> <p>1.2. Грошова оцінка земель населених пунктів.</p> <p>1.3. Грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення.</p> <p>1.4. Індксація грошової оцінки земель.</p> <p>2. Експертна грошова оцінка земельних ділянок.</p> <p>2.1. Загальні положення проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок.</p> <p>2.2. Принципи експертної оцінки земельних ділянок.</p> <p>2.3. Методичні підходи до експертної оцінки земельних ділянок.</p> <p>2.4. Узгодження та інтерпретація результатів та складання звіту з експертної грошової оцінки.</p>	2
7	<p>Облік кількості та якості земель</p> <p>План.</p> <p>1. Облік кількості земель, його структура в сучасних умовах.</p> <p>2. Земельно-облікові документи, їх зміст і форма. Первинний і поточний облік земель.</p> <p>3. Статистична звітність за формами б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем, текстові та графічні компоненти. Суб'єкти та об'єкти земельно-кадастрового обліку. Аналіз даних земельно-кадастрової звітності.</p> <p>4. Облік якості земель зміст та періодичність. Аналіз сучасного стану і вимоги щодо зміни обліку на майбутнє. Особливості обліку земель у населених пунктах.</p>	2
	Разом за семестр	14
Весняний семестр		
1	<p>Організація державного земельного кадастру</p> <p>План.</p> <p>1. Законодавча база ведення державного земельного кадастру. Завдання та функції державних органів щодо державного земельного кадастру.</p>	2

	<p>2. Організація і планування державного земельного кадастру.</p> <p>3. Стандартизація та нормування у галузі державного земельного кадастру.</p> <p>4. Відкритість відомостей державного земельного кадастру та порядок користування ними.</p> <p>5. Здійснення консалтингових послуг з питань земельного кадастру.</p>	
2	<p>Порядок ведення державного земельного кадастру</p> <p>План.</p> <p>1. Порядок ведення державного земельного кадастру на місцевому (базовому) рівні.</p> <p>2. Порядок проведення кадастрового зонування, кадастрових зйомок, бонітування ґрунтів, економічної і грошової оцінки земель, державної реєстрації земельних ділянок.</p> <p>3. Порядок проведення обліку кількості і якості земель. Облік кількості земель за власниками землі, землекористувачами в межах і за межами населених пунктів; за категоріями земель; за формами власності. Державна статистична звітність із кількісного обліку земель.</p>	2
3	<p>Порядок ведення державного земельного кадастру</p> <p>План.</p> <p>4. Порядок ведення обліку якості земель за їх придатністю, забезпеченістю поживними речовинами, гранулометричним складом ґрунтів, еродованістю, кислотністю та іншими властивостями.</p> <p>5. Порядок ведення державного земельного кадастру на регіональному рівні. Порядок ведення державного земельного кадастру на загальнодержавному рівні.</p>	2
4	<p>Склад земельно-кадастрових відомостей і документів</p> <p>План.</p> <p>1. Склад земельно-кадастрових відомостей і документів на місцевому (базовому) рівні, їх зміст.</p> <p>2. Склад земельно-кадастрових відомостей і документів на регіональному рівні, їх зміст.</p> <p>3. Склад земельно-кадастрових відомостей і документів на загальнодержавному рівні, їх зміст.</p> <p>4. Регулювання земельних відносин і управління земельними ресурсами в місті.</p> <p>5. Завдання ведення державного земельного кадастру в населених пунктах.</p>	2
5	<p>Управління системою державного земельного кадастру</p> <p>План.</p> <p>1. Державний самоврядний контроль за здійсненням державного земельного кадастру.</p> <p>2. Ліцензування діяльності у галузі державного земельного кадастру.</p> <p>3. Державна експертиза земельно-кадастрової документації адміністративна відповідальність за порушення законодавства про державний земельний кадастр.</p> <p>4. Відшкодування збитків заподіяних у результаті земельно – кадастрової діяльності.</p>	2
6	<p>Інформаційне забезпечення земельно-кадастрових даних.</p> <p>План.</p> <p>1. Земельно кадастрові дані, методи їх одержання, аналізу і систематизації.</p> <p>2. Зйомки та обстеження території при земельному кадастрі, їх зміст і порядок ведення.</p> <p>3. Статистичні методи одержання, обробки й аналізу даних земельного кадастру.</p>	2

	4. Текстові і планово картографічні матеріали державного земельного кадастру.	
7	Виробництво сільськогосподарської продукції з врахуванням екологічної придатності земель. План. 1. Визначення рівня окупності затрат, за якого доцільне вирощування сільськогосподарських культур. 2. Класифікація орних земель за придатністю ґрунтового покриву. 2.1. Методичні засади класифікації орних земель за придатністю ґрунтів для вирощування сільськогосподарських культур. 2.2. Класифікація орних земель за придатністю ґрунтів для вирощування основних сільськогосподарських культур. 2.3. Особливості екологічної оцінки земель.	2
8	Земельний кадастр в зарубіжних країнах. План. 1. Земельний кадастр у країнах Америки. 2. Земельний кадастр у країнах Європи. 3. Земельний кадастр у Росії. 4. Земельний кадастр у країнах Азії й Африки.	2
	Разом за семестр	16
	Всього	30

(заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	Загальні відомості про земельний кадастр та історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні План. 1. Загальні відомості про державний земельний кадастр. 1.1. Поняття про земельний кадастр. 1.2. Предмет, завдання і зміст дисципліни та зв'язок її з іншими дисциплінами. 1.3. Місце державного земельного кадастру у складі кадастру природних ресурсів. 2. Історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні. 2.1. Розвиток кадастру часів Російської імперії. 2.2. Становлення кадастру за часів радянської влади. 3. Зміст і призначення державного земельного кадастру. 4. Види і принципи державного земельного кадастру. 5. Методологічні основи державного земельного кадастру. 6. Порядок ведення і сучасний стан державного земельного кадастру	2
2	Кадастрове зонування і кадастрові зйомки План. 1. Кадастрова структуризація території. Необхідність просторової ідентифікації земельних об'єктів. 2. Встановлення меж кадастрових зон та кварталів. Присвоєння кадастрових номерів. 3. Сутність кадастрової зйомки, її зміст і призначення. 4. Поняття про межі. Встановлення меж. Відновлення меж. Встановлення меж обтяжень та обмежень. 5. Інвентаризація земель. Обстеження території для цілей земельного кадастру. Виготовлення кадастрового плану.	2
3	Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель	2

	<p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні положення бонітування ґрунтів і оцінки земель. 2. Природно-сільськогосподарське районування території. 3. Поняття бонітування ґрунтів. 4. Діагностичні ознаки бонітування ґрунтів. 5. Складання шкал бонітування ґрунтів. 6. Загальні положення економічної оцінки земель. 7. Показники економічної оцінки земель. 8. Визначення показників економічної оцінки земель. 9. Складання шкал економічної оцінки земель. 	
4	<p>Грошова оцінка земель</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативна грошова оцінка земель. <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення. 1.2. Грошова оцінка земель населених пунктів. 1.3. Грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення. 1.4. Індексація грошової оцінки земель. 2. Експертна грошова оцінка земельних ділянок. <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Загальні положення проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок. 2.2. Принципи експертної оцінки земельних ділянок. 2.3. Методичні підходи до експертної оцінки земельних ділянок. 2.4. Узгодження та інтерпретація результатів та складання звіту з експертної грошової оцінки. 	2
5	<p>Державна реєстрація земельних ділянок.</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальні положення про державну реєстрацію землі та нерухомості. Характеристика та зміст державної реєстрації землі та нерухомості. 2. Принципи державної реєстрації землі та нерухомості. 3. Порядок формування земельної ділянки як об'єкта нерухомості. 4. Система державної реєстрації землі та нерухомості. Державна реєстрація прав на нерухоме майно. 5. Правовстановлюючі документи на об'єкти нерухомості. Зміст і порядок ведення поземельної книги. 	2
6	<p>Облік кількості та якості земель</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Облік кількості земель, його структура в сучасних умовах. 2. Земельно-облікові документи, їх зміст і форма. Первинний і поточний облік земель. 3. Статистична звітність за формами б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем, текстові та графічні компоненти. Суб'єкти та об'єкти земельно-кадастрового обліку. Аналіз даних земельно-кадастрової звітності. 4. Облік якості земель зміст та періодичність. Аналіз сучасного стану і вимоги щодо зміни обліку на майбутнє. Особливості обліку земель у населених пунктах. 	2
7	<p>Порядок ведення державного земельного кадастру</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порядок ведення державного земельного кадастру на місцевому (базовому) рівні. 2. Порядок проведення кадастрового зонування, кадастрових зйомок, бонітування ґрунтів, економічної і грошової оцінки земель, державної реєстрації земельних ділянок. 	2

	<p>3. Порядок проведення обліку кількості і якості земель. Облік кількості земель за власниками землі, землекористувачами в межах і за межами населених пунктів; за категоріями земель; за формами власності. Державна статистична звітність із кількісного обліку земель.</p> <p>4. Порядок ведення обліку якості земель за їх придатністю, забезпеченістю поживними речовинами, гранулометричним складом ґрунтів, еродованістю, кислотністю та іншими властивостями.</p> <p>5. Порядок ведення державного земельного кадастру на регіональному рівні. Порядок ведення державного земельного кадастру на загальнодержавному рівні.</p>	
8	<p>Управління системою державного земельного кадастру План.</p> <p>1. Державний самоврядний контроль за здійсненням державного земельного кадастру.</p> <p>2. Ліцензування діяльності у галузі державного земельного кадастру.</p> <p>3. Державна експертиза земельно-кадастрової документації адміністративна відповідальність за порушення законодавства про державний земельний кадастр.</p> <p>4. Відшкодування збитків заподіяних у результаті земельно – кадастрової діяльності.</p>	2
Разом		16

6. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Осінній семестр		
1	Вивчення сучасного стану державного земельного кадастру.	2
2	Вивчення сучасного стану державного земельного кадастру.	2
3	Вивчення земельних ресурсів як об'єкта ДЗК.	2
4	Вивчення земельних ресурсів як об'єкта ДЗК.	2
5	Розгляд автоматизованої системи ведення ДЗК.	2
6	Розгляд автоматизованої системи ведення ДЗК.	2
7	Проведення кадастрового зонування території.	2
8	Проведення кадастрового зонування території.	2
9	Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель.	2
10	Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель.	2
11	Розрахунок показників внутрішньогосподарської оцінки за урожайністю сільськогосподарських культур.	2
12	Розрахунок показників внутрішньогосподарської оцінки за урожайністю сільськогосподарських культур.	2
13	Земельна ділянка як об'єкт державного земельного кадастру.	2
14	Земельна ділянка як об'єкт державного земельного кадастру.	2
15	Облік кількості та якості землі.	2
Разом за семестр		30
Весняний семестр		
1	Організація державного земельного кадастру.	2
2	Організація державного земельного кадастру.	2
3	Оподаткування земель.	2
4	Оподаткування земель.	2

5	Порядок видачі документів на право власності і користування землею.	2
6	Порядок видачі документів на право власності і користування землею.	2
7	Управління системою державного земельного кадастру.	2
8	Управління системою державного земельного кадастру.	2
9	Визначення розмірів втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.	2
10	Визначення розмірів втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.	2
11	Визначення розмірів збитків.	2
12	Земельний кадастр як інформаційна база в організації використання земель.	2
13	Складання та заповнення земельно-кадастрової документації.	2
14	Складання кадастрового плану.	2
15	Вивчення досвіду зарубіжних країн щодо ведення земельного кадастру.	2
	Разом за семестр	30
Всього		60

(заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вивчення сучасного стану державного земельного кадастру.	2
2	Проведення кадастрового зонування території.	2
3	Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель.	2
4	Розрахунок показників внутрішньогосподарської оцінки за урожайністю сільськогосподарських культур.	2
5	Порядок видачі документів на право власності і користування землею.	2
Всього		10

7. Самостійна робота
(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Осіній семестр		
1	Загальні відомості про земельний кадастр та історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні.	11
2	Земельні ресурси, як об'єкт державного земельного кадастру.	11
3	Грошова оцінка.	11
4	Державна реєстрація земельних ділянок	2
5	Районування території при земле-оціночних роботах.	11
	Разом	46
Весняний семестр		
1	Порядок ведення державного земельного кадастру	7
2	Склад земельно-кадастрових відомостей і документів	6
3	Управління системою державного земельного кадастру	6
4	Земельний кадастр як інформаційна база організації використання земель	6
5	Інформаційне забезпечення земельно-кадастрових даних	6
6	Виробництво сільськогосподарської продукції з врахуванням екологічної придатності земель.	6
7	Земельний кадастр в зарубіжних країнах	7
	Разом	44
Всього		90

(заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальні відомості про земельний кадастр та історичний розвиток земельно-кадастрових робіт на Україні.	14
2	Земельні ресурси, як об'єкт державного земельного кадастру.	18
3	Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель	10
4	Грошова оцінка.	10
5	Державна реєстрація земельних ділянок	10
6	Облік кількості та якості земель	5
7	Районування території при земле-оціночних роботах.	10
8	Порядок ведення державного земельного кадастру	8
9	Склад земельно-кадастрових відомостей і документів	10
10	Управління системою державного земельного кадастру	10
11	Земельний кадастр як інформаційна база організації використання земель	10
12	Інформаційне забезпечення земельно-кадастрових даних	10
13	Виробництво сільськогосподарської продукції з врахуванням екологічної придатності земель.	15
14	Земельний кадастр в зарубіжних країнах	14
	Разом	154

10. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

Аналітичний

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

Пояснювально-демонстративний

4. **Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання, мозкова атака, групові дослідження, самооцінка знань, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій.

11. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

12. Розподіл балів, які отримують студенти на заліку

5 семестр

Поточне тестування та самостійна робота			С Р	Разом за модулі та Атестац	Сума
Модуль 1 – 35 балів	Модуль 2 – 35 балів				

Змістовий модуль 1- 10 балів		Змістовий модуль 2 10 балів		Змістовий модуль 3 15 балів		Змістовий модуль 4-10 балів		Змістовий модуль 5 - 10 балів		Змістовий модуль 6- 10 балів		С			
T1	T2	T3		T4		T5		T6	T7	T8	T9	15	85 (70+20)	15	100
10		10		15		10		10		15					

6 семестр

Розподіл балів, які отримують студенти на іспиті

Поточне тестування та самостійна робота							С Р С	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест - екзамен	Сума
Модуль 1 – 20 балів			Модуль 2 – 20 балів								
Змістовий модуль 1- 10 балів	Змістовий модуль 2 - 5 балів	Змістовий модуль 3 -5 балів	Змістовий модуль 4-10 балів	Змістовий модуль 5 - 5 балів	Змістовий модуль 6 - 5 балів	СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест - екзамен	Сума	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	15	55 (40+15)	15	30	100	
10	5	5	10	5	5						

Розподіл балів, які отримують студенти
при формі контролю «іспит»
(для заочної форми навчання)

Поточне тестування та самостійна робота										Разом за модулі та СРС	Підсумковий тест - екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 – 4 бали	Змістовий модуль 4 – 4 бали	Змістовий модуль 5 – 11 балів		Змістовий модуль 6 – 6 бали	Змістовий модуль 1 – 3 бали	Змістовий модуль 2 – 3 бали	Змістовий модуль 4 – 3 бали	СРС				
T1	T4	T5	T6	T7	T8	T2	T3	T4	30	70 (40+30)	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		

69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Кузін Н.В., Муха Л.В. Основи земельного кадастру Методичні вказівки щодо проведення практичних робіт для студентів 3 курсу спеціальності «Землевпорядкування та кадастр» - Суми, 2008.
2. Кузін Н.В., Муха Л.В. Основи земельного кадастру Методичні вказівки щодо самостійної роботи для студентів 3 курсу спеціальності «Землевпорядкування та кадастр» - Суми, 2008.

14. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. - К.: Україна, 1996. - 54 с.
2. Земельний кодекс України: від 25 жовтня 2001 року.
3. Закон України «Про державний земельний кадастр» від 7 липня 2011 року N 3613-VI.
4. Державний земельний кадастр України. Щорічні статистичні довідники.
5. Інструкція по заповненню державної статистичної звітності (форма б-зем, ба-зем, бб-зем, 2-зем): Держкомзем України, 1998.
6. Стандарт Держкомзему СОУ ДКЗР 0032632-012:2009 "Оцінка земель. Правила розроблення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів" від 11.11.2009р. // <http://www.dazru.gov.ua>.
7. Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 09.01.2003р. № 2 «Про затвердження Порядку проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок» // www.rada.gov.ua
8. Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 27.01.2006р. № 18/15/21/11 «Про Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів» // www.rada.gov.ua
9. Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах від 27.01.2006р. № 19/16/22/11/17/12 «Про Порядок нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель у межах населених пунктів)» // www.rada.gov.ua
10. Порядок визначення тарифів на проведення робіт з грошової оцінки земель за рахунок бюджетних коштів на основі Методик, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 23.03.95 та 30.05.97: Затвердженого наказом Держкомзему України від 08.02.2000 // Землевпорядний вісник. - 2000. - №2. - с. 32-35.
11. Програма створення автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру: Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.97 №1355 // Земельні відносини в Україні. - К., 1998. - с. 334- 347.
12. Володін М.О. Основи земельного кадастру: навчальний посібник. - Київ: 2000. -320с.
13. Гнаткович Д.И. Земельний кадастр: економіка землекористування. – Львів, 1996. – 136 с.
14. Гнаткович Д.І., Струпень М.Г. Земельний кадастр населених пунктів: навчальний посібник. - Львів: 1999. -189с.
15. Магазинщиков Т.П. Земельний кадастр. – Львів: Світ, 1991. – 452 с.
16. Струпень М.Г. Теоретичні основи державного земельного кадастру: навчальний посібник. - Львів: 2003. -334с.

17. Третяк А.М. Класифікатор земель України за цільовим призначенням. -К., 2000. - 45 с.
18. Третяк А.М. Класифікатор прав на чужі земельні ділянки (земельних сервітутів). - К., 2000. - 42 с.
19. Закон України «Про державний земельний кадастр». - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.gki.com.ua/files/page/_0003022_file.pdf

Допоміжна

1. Войтенко С.П., Володін М.О. Провідні тенденції в сучасному кадастрі // Землевпорядний вісник. - 2000. - №1. – с.17-20.
2. Гнаткович Д.І. Розвиток науково-методичних положень державного земельного кадастру - інформаційної бази для здійснення земельної реформи // Землевпорядний вісник. - 1998. - №3. – с. 12-16.
3. Дегтярев И.В. Земельный кадастр. – М.: Колос, - 1979.
4. Маракулін П.П., Дмитерко В.Л., Розумний І.А. Земельний кадастр. – К.: Урожай, 1970.
5. Методика проведення внутрігосподарської оцінки земель. Держкомзем України – К., 1989.
6. Новаковський Л.Я., Третяк А.М., Панчук О.Я. Принципи формування нормативно-методичної бази реєстрації земельних ділянок і права власності на них // Землевпорядний вісник. - 1999. - №1. –с.14-15.
7. Третяк А.М. та ін. Теоретико-методологічні основи державного земельного кадастру в Україні / А.М.Третяк, О.Я.Панчук, В.М.Другак та ін. – К., 2003. – 253с.

14. Інформаційні ресурси

- 1.Закон України «Про Державний земельний кадастр» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.
- 2.Закон України «Про землеустрій» [Електронний ресурс] : – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.
- 3.Про охорону земель [Електронний ресурс]: – Доступний з : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/>.
- 4.Земельний кодекс України [Електронний ресурс]: – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
- 5.Порядку розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь [Електронний ресурс]: – Доступний з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1134-2011-п>.